

Op zoek naar overeenkomsten in Koffie Verkeerd ‘We voeren allebei een strijd’

Vol vuur vliegen de vriendinnen Raja Felgata (31) en Lutein van Kranen (26) elkaar verbaal in de haren. Zo ging het tijdens de eerste kennismaking en zo gaat het in hun theatrale woordenstrijd Koffie Verkeerd waarmee ze in clubs en theaters staan. Zij zeggen hardop wat anderen denken over identiteit, religie en seksualiteit.

Raja Felgata

1995 - 1999 School voor Journalistiek in Utrecht.

2002 - 2004 Werkzaam bij AT5, onder andere als eerste Marokkaanse nieuwslezeres.

2004 Presentatie jongerenradioprogramma Wat Nou..!?

Heden Hoofdredacteur van het tv-programma Meetingpoint en eindredacteur van Tijd voor Tien.

Lutein van Kranen

2002 - 2005 Studie psychologie.

2002 - 2004 Presentatrice van Puzzeltijd, Dagstrijd, Nachtsuite en Chriskras.

2003 - 2006 Theater en Televisieopleiding Amsterdam.

Heden Focus op acteren en yoga-instructrice.

De samenleving staat op scherp, verschillen tussen moslims en niet-moslims worden uitvergroot en vooral populisten en xenofoben krijgen een stem in het debat over het zogenaamde multiculturele drama. Voor nuances of wederzijds begrip lijkt geen plek. Raja Felgata (liberale moslima) en Lutein van Kranen (beauty met brains) lopen beiden wel eens tegen vooroordelen op en moeten zich soms blind houden voor misprijzende blikken. Zij mengen zich op geheel eigen wijze in de discussie en geven het goede voorbeeld: kritisch zijn vanuit oprechte nieuwsgierigheid naar ‘die ander’.

Waar een sollicitatiegesprek al niet toe kan

leiden. Lutein werkte acht maanden geleden nog bij een productiemaatschappij waar ze eindverantwoordelijk was voor onder andere het tv-programma Meetingpoint en Raja kwam af op een vacature. ‘Dat gesprek liep vrij apart’, omschrijft Lutein die eerste kennismaking. ‘Ze was gewoon heel direct!’, lacht Raja. In elk geval stelden de twee journalistes elkaar confronterende vragen, meer op persoonlijk dan zakelijk vlak. De toon voor hun verdere vriendschap én werkrelatie was gezet. Eerlijkheid en directheid staan bij het stel bovenaan. Ze zetten hun manier van communiceren op papier en een twintig minuten durende battle was het resultaat.

Het doel? Prikkelen én laten zien dat er óók kaaskoppen en mocro's zijn die door de dialoog dichter tot elkaar komen

Het doel? Prikkelen én laten zien dat er óók kaaskoppen en mocro's zijn die door de dialoog dichter tot elkaar komen. Vorig jaar in oktober ging Koffie Verkeerd – ‘kijk naar ons en je snapt de titel’ - in première. Lutein: ‘Wij zijn er in die battle achter gekomen dat we eigenlijk helemaal niet zo anders zijn. Ook al staan we tegen elkaar te gillen.’ Maar ze leggen wel de vinger op pijnlijke plekken.

[fragment uit de battle]

Lutein:

*En weer wijs je me af, ik vertrouw je gewoon niet
Wat je als moslim denkt, dat zie ik niet
Want hoe letterlijk neem je die koran
Waar zie je me daadwerkelijk voor aan
Zie je me als gelijkwaardig
Of als ongelovig en kwaadaardig
Ben ik minderwaardig of doe je uit beleefdheid
aardig?*

Lutein groeide op tussen Marokkanen en Turken, zat op gemengde scholen en racisme of discriminatie kwam niet in haar vocabulaire voor. ‘Maar toen ik bij de Nederlandse Moslim Omroep ging werken, kreeg ik wel eens een afkeurende blik omdat ik geen moslim ben of strakke kleding draag. Dat was een bittere pil.’ Raja herkent het en windt zich op. ‘Hier struikelen heel veel moslims over, vandaag de dag. Ze vinden dat ze boven alles en iedereen staan. Misschien hebben ze wel Nederlandse vrienden en natuurlijk werken ze met Nederlanders en misschien gaan ze wel goed om met die ene homoseksuele collega. Maar uiteindelijk is die ander geen moslim en in die zin vinden ze dat ze boven die ander staan. En daar ben ik het dus absoluut niet mee eens. Want wie ben jij om dat verschil te maken?’ Zelf wordt ze overigens ook wel eens vol veroordeling bekeken. En wel door gesluierde meiden. Tegen Lutein: ‘Maar over jou hebben mensen weer hun mening klaar omdat je gewoon een lekker wijf bent met lange blonde haren en blauwe ogen.’ En terwijl Lutein die blauwe ogen naar boven draait: ‘Mensen zijn inderdaad verbaasd

als ze horen dat ik gestudeerd heb en dat ik hoofdredactrice ben geweest. Nou ja, je plaatst me maar in een hokje. Ik ga er niet tegen vechten, maar probeer jou ondertussen wel in je waarde te laten. Ik ben moe van feministische kreten. Maar zo zie je maar. We voeren allebei een strijd.’

Die strijd wordt bij Raja niet zozeer door haar uiterlijk, maar door religie en druk vanuit de eigen culturele achterban veroorzaakt. Haar ouders omschrijft ze als ‘redelijk liberaal’. ‘Tot mijn vijftiengstigste hebben ze niet eens gevraagd wanneer ik ga trouwen. Ze stimuleerden me om te studeren en vonden het logisch dat ik voor een carrière koos. Mijn moeder is ook echt mijn voorbeeld van emancipatie van een moslimvrouw. Ze is zowel zakenvrouw als huisvrouw als moeder als echtgenote geweest. Maar het is de gemeenschap die de druk legt en haar vraagt wanneer haar oudste dochter gaat trouwen. En dan krijg je op een gegeven moment toch van die gesprekken met je moeder.’

[fragment uit de battle]

Raja:
*Ben moslima ja
Ik heb er geen problemen mee
Voel me prima!
Hoezo pak slaag?
Worden Nederlandse vrouwen dan niet onderdrukt?
Dat is de hamvraag!*

Raja zegt nu weliswaar vol overtuiging dat ze er geen problemen mee heeft dat ze moslima is, maar het kostte haar wel moeite daar een eigen weg in te vinden. ‘Ik voer persoonlijke gesprekken met God en denk dat mijn relatie met Hem daardoor anders is dan die van de gemiddelde moslim of moslima. Ik geloof niet in een God die straft en veroordeelt. En ik neem niet iets aan omdat het in de koran zou staan. Ik vind hoe dan ook dat de islam toe is aan een nieuwe spirituele visie. Dat moeten mensen durven. Ze moeten openstaan voor een nieuwe interpretatie, want we leven niet meer in de zevende eeuw waarin we op blote

voeten door de Sahara lopen. We leven in een Westerse samenleving in de 21ste eeuw, met naaldhakken en een bos krullen. Ik durf die vrijheid te pakken. Ik durf kritisch te zijn naar mijn religie.’

Lutein: ‘En daardoor kon ik ook kritisch zijn.’ Ze keurt het niet goed, maar Raja kan wel begrip opbrengen voor muitende medemoslims. Extremisme of fundamentalisten verheerlijken komt volgens haar onder andere door de manier waarop er in Nederland wordt gesproken over de islam. ‘Ik praat niet de daad van een bepaald persoon goed, maar zoiets is wel het resultaat van de verhoudingen op scherp zetten. Er heerst een moraal waarin ‘wij’ alles mogen zeggen over een bepaalde groep. Maar ‘zij’ moeten hun bek houden, zich aanpassen en assimileren. Zodra ze hun mond wél opendoen, krijgen ze te horen: ‘Ja, maar! Je wóónt in Nederland. Aanpassen en assimileren of oprotten’. Dit gegeven heeft duidelijk niet gewerkt.’

Lutein signaleert én snapt hetzelfde mechanisme, maar niets mag een vrijbrief zijn. ‘Ik vind niet dat als de ander je kwetst, je hem een koekje van eigen deeg moet geven. Er mogen wel wat meer helden zijn. Helden in de zin van: Oké, jij valt mij aan, maar laat ik me niet aangevallen voelen. Want in feite zegt het niets over mij maar over die ander.’

Maar hoe zit het nou met die onderdrukking van de Nederlandse vrouw waar ze in hun battle naar verwijzen? Lutein: ‘Ogenscheinlijk zijn vrouwen in het Westen heel vrij. En dat zijn ze ook in de zin van scholing en kansen op de arbeidsmarkt, maar ondertussen is nog steeds een man met vier vrouwen stoer en een vrouw met vier mannen een hoer.’ Raja vindt Nederlandse vrouwen wel degelijk onderdrukt. ‘Alleen is dat nu in deze samenleving blijkbaar niet relevant. De discussie gaat over de islamitische vrouw.’ Tegelijkertijd vindt ze dat de Nederlandse vrouw de emancipatie voorbij is gestreden. ‘Ze zijn zo feministisch dat ze zichzelf zijn kwijtgeraakt. Ik vind niet dat je moet ontvrouwen. Ja, Nederlandse vrouwen doen dat soms. Je moet ‘ik ben een vrouw met ballen en ik kan de mannenwereld aan’ combineren met vrouwelijkheid.’

‘Er heerst een moraal waarin ‘wij’ alles mogen zeggen over een bepaalde groep. Maar ‘zij’ moeten hun bek houden, zich aanpassen en assimileren’

Het grootste probleem zijn echter de mannen. ‘Of je nou een hoofddoek draagt of niet, wij vrouwen zijn het emancipatieproces al ver voorbij. Maar de mannen daarentegen, die hebben zich niet geëmancipeerd. Die rennen maar voor de vrouwtjes uit, in de hoop dat ze niet ingehaald worden. Mannenemancipatie loopt driehonderd jaar achter.’ Zij hebben nog een lange weg te gaan, wij zijn er al’ Zowel Lutein als Raja hebben de man van hun dromen, ‘toevallig’ allebei flink jonger dan zichzelf, ontmoet. Maar daarvoor hadden ze wel eens struggles met de andere sekse. Raja: ‘Want natuurlijk ben je interessant, je hebt een leuke krullenbol en dus zal je wel makkelijk zijn. Maar op het moment dat je tegengas gaat geven, komen de patriarchale verhoudingen

toch weer op scherp te staan en willen ze kijken hoe ver ze kunnen gaan. Ik confronteerde ze wel eens: ‘Had je me zo bejegend als ik hier met een sluier tegenover je zou zitten?’ Ze hadden toch minder respect voor me en gingen duidelijk anders met me om.’ Lutein: ‘Laat staan wat voor reactie ik soms dus krijg.’

[fragment uit de battle]

Lutein:
Kijk naar lichaam, mijn billen, mijn tieten
Dat is van mij, daar mag ik van genieten
Daar ben ik trots op en ja, je mag het best een beetje zien
Een man mag daar speels naar lonken
En het betasten misschien
Maar alleen met mijn toestemming
Want dat is de kracht de vrouwelijk macht
Waar hij op wacht en ik naar smacht
En niet alleen tijdens de huwelijksnacht!

Raja:
Pardon? Jij hebt de macht?
Is dat jouw hallucinatie?
Bij elke man raak je uit de gratie
Voel je je dan gesterkt in je zogenaamde
emancipatie?
Naar je eer kan je fluiten als ie weer in
je kutje zal spuiten

Raja perst haar lippen op elkaar. Zó keek haar moeder toen ze die laatste zin hoorde. Niet vreemd: welke moeder vindt het leuk als haar dochter dit soort woorden in de mond neemt? Maar Raja doet het toch. En wel op het podium. Van zelfcensuur is dus geen sprake. Wel zijn er andere dingen die ze liever niet hardop zegt, puur omdat ze rekening houdt met haar ouders. En ze zal bijvoorbeeld ook nooit ongetrouwd gaan samenwonen. ‘Ik wil best een kleine revolutie veroorzaken en dat doe ik natuurlijk al met deze battle. Maar ik houd wel rekening met mijn ouders. Ik krijg al heel veel vrijheid en daar voel ik me gezegend door. Het is soms dubbel, maar ik schipper er een beetje tussen.’ Praten over seksualiteit is evenmin een probleem. Sterker nog: het is een issue voor

Raja. ‘Ik ben bijvoorbeeld heel blij dat ik mezelf niet in een tent hoeft te hijsen om mijn vormen te verbergen. Maar ik zal geen décolleté tot aan mijn navel dragen. Ik heb een soort gulden middenweg gevonden: dat je vrouwelijk kunt zijn in een slobbertrui. Je kunt er best mee spelen als vrouw met een islamitische achtergrond. Ik ben me wel bewust van het feit dat ik voor sommige mensen te ver ga. Maar dat boeit me niet. Als mensen me als sekssymbool willen zien omdat ik niet gesluierd ben, dan is dat hun probleem. Ik heb mijn eigen grenzen.’ Hoewel ze niet wil ontkennen dat de gemiddelde moslim bezig is met een seksuele revolutie, heeft ze zelf geen behoefte om over de fysieke daad te praten. ‘Niet iedereen hoeft te weten hoe ik dat beleef. Maar ik ben niet bang om mijn vrouwelijkheid te laten zien en dat is al een revolutie op zich.’ Als het over seksualiteit gaat, raakt Lutein in eerste instantie geïrriteerd. ‘De westerse vrouw is zichzelf daarin volstrekt voorbij gegaan. Natuurlijk: vrouwen zijn sexy, vrouwen zijn mooi. En ik associeer ze met sensualiteit. Maar als ik kijk naar videoclippen, hoe vrouwen zich daarin blootgeven... Op een haast pornografische manier. En ik heb er niets op tegen dat je je leuk kleedt en dat je je rondingen laat zien, maar de manier waarop vrouwen worden neergezet als sekssymbool vind ik heel schadelijk. Ik zou daar liever een soort behoudendheid in terugzien. Bovendien: ik ken zoveel pubermeisjes die zich uithongeren omdat ze denken dat ze net zo dun moeten zijn.’ Haar zul je dan ook niet met blote buik of in een al te kort rokje zien. ‘Omdat ik gemerkt heb dat je dan door mannen op een bepaalde manier bekeken wordt en ik heb daar geen zin in. Ze denken toch dat je wat wil uitlokken. Volledig ten onrechte, maar toch...’ Waaruit maar weer blijkt dat beide meiden een strijd voeren. En zeker niet alleen op de planken.

Koffie Verkeerd wordt nog geserveerd op: 24 maart in Bitterzoet, Amsterdam en 25 maart in Rotown, Rotterdam en in april tijdens het Liteside festival, onder andere in het Rozentheater te Amsterdam. Voor overige speeldata of boekingen, check <http://raja.punt.nl>

‘Je moet ‘ik ben een vrouw met ballen en ik kan de mannenwereld aan’ combineren met vrouwelijkheid’